

ELS CAPITULARS DE LA SEU; DE LA POSTGUERRA AL CONCILI

ENRIC MIRAMBELL I BELLOC

El dissabte, dia 4 de febrer de l'any 1939, les tropes del general Alonso Vega entraven a la ciutat de Girona. La fàbrica Grober i molts establiments comercials del carrer Nou havien estat incendiats. Un bon nombre d'edificis mostraven els impactes rebuts en els duríssims bombardeigs que la ciutat hagué de patir en els darrers dies de gener i primers de febrer. Els centres de culte romanien tancats, dedicats a activitats profanes, incendiats o derruïts.

El diumenge dia 5, al migdia, se celebrà una missa de campanya, davant la porta principal de la Catedral. Tota l'escalinata estava ocupada per les tropes que havien conquerit la ciutat, entre les quals destacaven unes unitats compostes per soldats moros. La plaça era plena de gent que volia participar en aquest acte de culte, després de prop de tres anys de no poder-ho fer o d'haver-lo de practicar en la clandestinitat.

Tot seguit es procurà restablir en el que fos possible el culte en els diversos temples, amb moltes deficiències i amb caràcter de provisionalitat.

El diumenge dia 12 de febrer, es va procedir a la reconciliació de la Catedral. Va consistir en una cerimònia molt senzilla, amb una assistència molt minoritària. Els mitjans per anunciar-ho eren molt escassos. No es publicava cap periòdic a la ciutat. L'edició dels fulls dominicals encara no s'havia restablert. La ràdio local sí que va poder donar la notícia; però molts gironins encara no havien adquirit el seu primer aparell receptor, i a molts dels que abans de la guerra en tenien els havia estat requisat en aquells temps d'excepció. La missa del dia 5 sí que s'havia anunciat durant tot el matí del mateix diumenge, mitjançant un equip de megafonia mòbil que recorregué incessantment la ciutat, invitant els gironins a la solemne celebració.

A continuació de l'acte de reconciliació del temple se celebrà la prime-

ra missa a l'interior de la Catedral, a l'altar de l'Assumpta, que era un dels pocs que s'havien conservat intactes.

El dia 1 de maig de 1936, el Capítol s'havia reunit per darrera vegada i no pogué tornar a fer-ho fins al 19 de febrer del 1939. En el llibre d'actes, entre la darrera d'abans de la guerra i la primera de la postguerra hi consta una extensa ressenya de les penalitats que havien experimentat els clergues servidors de la Catedral i de les pèrdues que havia sofert el temple.

Aquest documentat relat es titula: "La revolución marxista antiespañola de 1936". La lletra en què ha estat escrit aquest text, igual que la de totes les actes d'aquesta època, és del Dr. Josep Morera i Sabater, que aleshores actuava com a secretari del capítol.

Es detalla minuciosament la situació del personal de la Catedral en aquells tres anys d'excepció. Cap dels capitulars havia estat assassinat; però sí un dels beneficiats, mossèn Joan Guix i Marsal. Una part dels beneficiats varen ser sotmesos a treballs forçats, especialment en obres d'adaptació d'alguns temples a destins civils. Els d'edat més avançada varen ser reclosos a l'asil de les Germanetes dels Pobres, en situació de presó preventiva.

Alguns dels canonges pogueren passar la frontera, però la major part varen ser reclosos primerament en el Seminari, convertit en presó, i posteriorment, els de més edat, a l'asil de les Germanetes. El Dr. Morera, en el temps en què va patir empresonament era portat diàriament a la Diputació per treballar en l'organització de l'Arxiu de la corporació provincial, convertida en Comissaria de la Generalitat.

Tots els capitulars varen experimentar pèrdues en el seu patrimoni, i alguns varen ser espoliats de la totalitat dels seus béns.

En aquest memorial es fa també un inventari molt detallat i minuciós de les pèrdues que experimentà el temple catedralici. En el moment més perillós, el matí del dilluns 20 de juliol del 1936, es va evitar que els incontrolats entressin a saquejar la Catedral tal com s'havien proposat i intentaven portar a la pràctica. El Sr. Carles Gómez i Soler, professor de gimnàstica i oficial de secretaria de l'Institut de Segon Ensenyament, es va plantar davant la porta de la seu, i va convèncer els que anaven a assaltar-la que allò era un important i molt valuós patrimoni del poble i seria un gran disbarat malmetre'l. El Sr. Gómez era un home d'un gran caràcter, i d'una bondat extraordinària. La seva filiació política esquerrana, la seva coneguda pertinença a la maçoneria, i darrerament la seva militància a la CNT, li varen valdre per poder realitzar un acte que podia haver-li costat la integritat personal i fins i tot la vida. No cons-

ta que després ningú agraís el seu noble gest. Ni aquest episodi figura en les actes capitulars. Però en el seu moment alguns testimonis presencials ho divulgaren i tots els gironins n'eren conscients. Carles Gómez hagué de morir a l'exili sense haver pogut tornar més a la seva Girona.

Salvat el perill del primer moment, la Generalitat requisà l'edifici i se'n va fer càrrec durant el temps de la guerra. El professor Joan Subias Galter va ser encarregat de la conservació del temple catedralici durant tot aquell difícil període. La seva labor va ser molt honrada i valuosa, tant per la seva competència professional com per la seva integritat personal. Acabada la guerra, el bisbe Cartaña va protegir el senyor Subias a fi d'estalviar-li represàlies. Aquest darrer detall me'l va explicar, molts anys després, el fill de l'interessat, l'arquitecte Xavier Subias Fargas.

El temple catedralici substancialment es va salvar. Tanmateix, no es va poder evitar que es perdessin moltes coses. L'orgue va ser desmuntat i després de la guerra calgué reconstruir-lo. S'enderrocaren les parets que tanquen el cor. Alguns altars laterals perderen retaules i imatges. Es perderen també alguns ornaments litúrgics i vasos sagrats. Desaparegueren les joies que l'any 1929 la família de Carles havia regalat a la seu. Les peces capitals del tresor catedralici varen ser enviades a París per figurar en una exposició. Després de la guerra varen ser totes recuperades.

Per altra banda, en els darrers bombardeigs una bomba d'aviació havia afectat la teulada i la volta del temple i calia una reparació urgent que resultava molt costosa.

La normalització de la vida capitular va ser molt laboriosa. La major part dels capitulars eren d'edat avançada. Tots ells havien sofert molt en aquells temps malastrucs. La situació del país després de la tragèdia tampoc no afavoria una ràpida recuperació.

El dia 19 de febrer se celebrava la primera sessió de capítol, en el palau episcopal, presidida pel prelat. Aquest recomana que "tota l'actuació es basi en l'Evangeli, no impeding l'acció de la justícia, però recordant la caritat cristiana".

S'acorda celebrar la primera missa solemne el diumenge dia 26, en acció de gràcies per haver superat els temps de persecució. I que després d'aquella missa es canti un *Te Deum*.

El dia 27 se celebren els funerals pel Papa Pius XI, mort recentment. I el 4 de març, un funeral per "totes les víctimes de la guerra".

També va ser presidida pel bisbe la sessió del 2 de març; i a partir del

12 de març ja se celebraren les sessions ordinàries, reunint-se en la sagristia de la Catedral.

La gran preocupació dels capitulars en aquella hora de la represa va ser el restabliment del culte i la reparació dels danys materials soferts per l'edifici i el seu contingut. Reparar els desperfectes ocasionats per la bomba caiguda a la teulada del temple era una obra costosa i que requeria gran urgència. Quan plovia es filtrava l'aigua a l'interior de la nau i el deteriorament podia ser progressiu.

Una altra qüestió que calia resoldre era la de l'orgue i el cor. Aquest havia estat despullat de les parets que el tancaven; però havia quedat el cadiram. L'orgue havia estat desmuntat i les peces es guardaven a les sales capitulars. Muntar novament l'orgue representava pràcticament construir-lo de nou. Alguns elements de l'antic es podien utilitzar, però calia refondre els tubs i fer una nova estructura.

També s'havien perdut totes les campanes, exceptuant les del rellotge. La construcció de les noves, que es va confiar a la casa Barberí d'Olot, va ser una de les primeres prioritats del capítol. Es pogué disposar d'un donatiu de bronze procedent de material de guerra en desús.

La reparació de la teulada i la recuperació de les campanes no varen oferir cap altre problema que l'econòmic; però el cor i l'orgue ja representaven una problemàtica més complicada. En l'opinió pública era majoritàriament favorable el canvi d'emplaçament. En el si del capítol dominava el criteri de tornar les coses en l'estat en què es trobaven abans de la maltempada. En la Comissió de Monuments es tractà insistentment aquest tema, i es van produir situacions de certa violència, quan l'arquitecte Masramon i el canonge Morera defensaven solucions diferents.

També oferí més dificultats de les que normalment s'haurien pogut preveure el tema del tancament de l'entorn de l'absis. En la passada situació s'havia enderrocat la paret cega que tancava l'anomenat "cementiri dels negres", situat rera l'absis del temple. Això permetia contemplar millor l'estructura arquitectònica i les artístiques sepultures que s'hi conserven. Però representava un perill, tant per a la seguretat del temple com dels vianants que transiten per aquella zona. Calia trobar una solució per protegir aquell espai, procurant, però, preservar al màxim la visibilitat del que allí es pot admirar. Al capítol li interessava realitzar urgentment l'obra necessària; però es trobava amb notables dificultats de caràcter econòmic per portar-la a terme amb la dignitat que es requeria. Intervingué en el tema la Comissió Provincial de Monuments i la

Diputació hi col·laborà en l'aspecte tècnic i econòmic.

Ja des de l'any 1939 es començà a gestionar el tancament d'aquella zona. Es tractà primer amb l'Ajuntament. Però si la caixa del capítol havia quedat exhausta, l'erari municipal estava igualment empobrit i la corporació tenia moltes exigències urbanes per resoldre. La cosa quedà en suspens, fins que s'acudí a demanar la col·laboració de la Diputació. Les gestions varen ser molt laborioses. Calia especificar quina part de les obres pagava una i altra corporació. Vençudes algunes resistències internes, els capitulars oferiren aportar la reixa que abans del 1936 tancava l'accés al cor des de la Via Sacra. La Diputació hauria de posar-hi la direcció facultativa, la mà d'obra i els materials que fessin falta, exceptuant pedres que es podrien aprofitar i que eren dipositades en aquella zona.

El Sr. Joaquim Pla Cargol, com a secretari de la Comissió de Monuments, intervingué eficaçment per ajudar a posar d'acord el capítol catedralici amb la corporació provincial i els seus serveis d'arquitectura. Finalment, el dia 11 de maig de 1945 l'obra es podia considerar acabada. El senyor bisbe fa lliurament al capítol de les claus de la porta de la reixa que dóna accés a l'entorn de l'absis; claus que ha rebut del president de la Diputació. El prelat fa notar que ja ha manifestat el seu agraïment i el del capítol al president de la Diputació. El capítol fa constar la seva satisfacció i es congratula que el bisbe hagi agraït en el seu nom la col·laboració de la Diputació que el capítol s'estalviarà de fer.

Més problemàtica serà la recuperació de l'orgue. Es planteja reconstruir el cor i reconstruir l'orgue. Es recorda que deu anys abans, al començament de la dècada dels anys trenta, s'havia proposat traslladar el cor a l'espai que hi ha entre el presbiteri i les trones. S'hi veia l'inconvenient que, fora de les grans ocasions en què la concurrència de fidels és extraordinària, hi hauria una gran desproporció entre l'espai disponible i el nombre de participants. Es torna a considerar aquella primitiva solució, però s'arriba a la conclusió que el més fàcil i ràpid serà deixar el cadiram al mateix lloc on es troba i suplir, en certa manera, les desaparegudes parets del cor per unes cortinetes de vellut granat, sostingudes per unes petites columnes metàl·liques.

Quant a l'orgue, es contempla la possibilitat d'emplaçar-lo a l'altar de la Puríssima. Però ja a partir del gener del 1941 es va afirmant la posició del capítol de col·locar-lo en el seu antic lloc, és a dir, darrere la cadira episcopal del cor. Es fa notar que convindria que l'altura del moble no fos exagerada per tal que no impedís la contemplació de la gran volta.

Es demana un informe al mestre Francesc Civil, el qual presenta un detalladíssim estudi de caràcter tècnic sobre les condicions que ha de reunir el monumental instrument i la seva sonoritat en relació a l'àmbit del temple.

Totes les sessions capitulars en què es tracta aquest tema se celebren en el palau episcopal i són presidides pel prelat. Sempre va ser del domicili comú que el criteri del bisbe havia pesat molt en la solució d'aquest problema. L'opinió d'una bona part dels capitulars i per descomptat la del bisbe no coincideixen pas amb la de la majoria de ciutadans i molt concretament amb la dels més tècnics dels components de la Comissió de Monuments.

La qüestió de l'emplaçament de l'orgue de la Catedral va omplir diverses sessions de la Comissió de Monuments, en les quals es posaren de manifest les opcions contraposades de l'arquitecte Masramón i del canonge Morera, que defensava el criteri episcopal.

Els que es manifestaven contra la reposició de l'orgue en el seu antic emplaçament proposaven diverses solucions: sobre la porta principal del temple. Sobre el pas que condueix al claustre i sales capitulars; en alguna de les capelles laterals. Però en la sessió capitular del 25 de juny del 1942 es dóna per definitiva la reposició en l'antic emplaçament, al·legant que no hi havia cap més alternativa acceptable i factible.

El mes de gener del 1941 ja s'havia pres l'acord que la solució que es determinés i els treballs que s'emprenguessin tinguessin caràcter definitiu. Era qüestió d'evitar provisionalitats que comportarien despeses que a la llarga resultarien inútils.

Per aquells mateixos dies es demana pressupost al taller dels germans Aragonès, del carrer del Nord, de la mateixa ciutat de Girona. Era el darrer taller d'aquesta especialitat existent a la nostra ciutat. Obtingut el projecte tècnic i el pressupost, es demana un nou informe que emeteren el canonge Tàpias, organista de la catedral de Tarragona; el mestre de capella de la catedral de Girona, mossèn Joan Perramon i Oliva, i el mestre Francesc Civil i Castellví. Estigueren d'acord amb el projecte presentat per la casa Aragonès, però hi van fer algunes precisions.

Una empresa ceramista de Quart oferí regalar uns plafons per a la decoració del moble que protegís l'instrument. La condició era que es permetés reproduir temes de la mateixa Catedral, que després aquella empresa podria comercialitzar pel seu compte. De moment no s'acceptà la proposta. Més endavant es reconsiderà i es posaren certes condicions, especialment per evitar que els originals a reproduir no patissin desperfectes. Finalment, la proposta no es realitzà.

El culte al temple catedralici tenia un contingut quotidià que s'ha anat perdent per la disminució del clergat i perquè materialment la Catedral ha anat quedant cada vegada més marginada del centre de la població. També s'hi ha de notar la disminució general que s'ha anat observant en la pràctica religiosa.

En aquells anys molts dels canonges celebraven diàriament la seva missa privada en algun dels altars laterals de la seu. Això feia que en les primeres hores del matí s'hi celebrés sempre alguna missa o unes quantes simultàniament. També en aquelles hores matinals era normal trobar-hi confessors. La pràctica de la concelebració establerta després del concili també ha influït en la menor freqüència de misses.

A més del culte ordinari de tots els dies i molt especialment dels diumenges i altres festes de precepte, en aquells primers anys de la postguerra se celebraren a la Catedral moltes commemoracions, misses votives i funerals. La major part de les commemoracions cíviques i patriòtiques, que aleshores eren molt sovintejades, començaven amb una missa o un *Te Deum* que tenia per marc la Catedral.

També s'hi celebraven les gran concentracions pietoses. Clausura de tandes d'exercicis, de jornades d'Acció Catòlica o d'altres institucions eclesials.

Per tres vegades va ser rebut a la Catedral el cap de l'estat. L'entrada i especialment la sortida per la porta principal i la monumental escalinata es revestiren d'una espectacularitat extraordinària.

Els capitulars, en general, tenien un bon prestigi en els medis eclesiàstics locals. La consideració del clergat i dels fidels envers els canonges era molt notable. No vol pas dir que no fossin objecte de crítiques i de comentaris irònics, considerant-se la canongia com a sinònim de vida còmoda i regalada. Però en l'època que estem tractant la figura del senyor canonge que sortint del rés del cor ja tenia tota la feina feta, havia passat a la història.

La major part dels capitulars gironins tenien, a més de les càrregues canòniques, altres ministeris per complir. Les hores canòniques amb rés en comú eren matí i tarda. Després de les hores del matí se celebrava la missa conventual. Aquesta pràctica matinal encara ara es manté; però el cor de les tres de la tarda ja fa molts anys que s'ha suprimit.

A més que el capítol era com el senat del Bisbe, els càrrecs més importants en el govern de la diòcesi eren exercits per capitulars. Així, en aquell moment eren canonges el vicari general, el secretari de cambra, el rector del Seminari, alguns dels jutges prosinodals i altres càrrecs de la Cúria. Molts

canonges també eren professors del Seminari.

El prestigi de dos dels integrants del Capítol gironí transcendia els límits del Bisbat. Eren els Drs. Josep Morera Sabater i Antoni Vilaplana Forcada. L'un i l'altre eren molt considerats pel bisbe i ben escoltats en el seu consell. El Dr. Morera va ser nomenat vicari general de Toledo, en el període en què el bisbe Modrego va ser administrador apostòlic d'aquella diòcesi, després de la mort del Cardenal Gomà i abans que fos nomenat primat el Dr. Pla i Deniel. Quan el Dr. Modrego va ser nomenat bisbe residencial de Barcelona, el Dr. Morera continuà al seu costat com a viari general de la diòcesi catalana. Ocupà tan important càrrec fins que va ser promocionat a auditor del Tribunal de la Rota de Madrid, institució de la qual va arribar a ocupar el deganat fins a la seva jubilació.

El Dr. Vilaplana, ja abans de la guerra havia estat col·laborador del cardenal Vidal i Barraquer. En la biografia del cardenal hi trobem esmentat sovint el Dr. Vilaplana, juntament amb mossèn Lluís Carreras, els dos consellers més destacats del cardenal.

El Dr. Vilaplana, que s'havia exiliat durant la guerra, ja no residí més a Girona. Al Vaticà exercí el càrrec de secretari de l'Acció Catòlica Internacional, fins que, greument malalt, es retirà a la seva comarca originària d'Osona, on morí sense haver envellit.

L'absència dels doctors Morera i Vilaplana es notà molt en el Capítol gironí, fins que la incorporació de nous capitulars hi injectà un aire de renovació, de revitalització i d'actualització.

L'avançada edat de molts dels capitulars i les penalitats que havien hagut de suportar anaren produint successives baixes en la nòmina canonical.

Quan es produí la primera defunció d'un membre del Capítol en la postguerra es plantejà un problema de caràcter funcional. Anteriorment els cadàvers dels capitulars no eren conduïts amb el cotxe fúnebre, sinó sobre una mulassa. Aquest artefacte havia estat destruït i l'economia capitular no permetia confeccionar-ne una de nova. S'acordà utilitzar el cotxe fúnebre, com la resta dels ciutadans, cosa que es continuaria fent en les següents defuncions, sense que ja es plantegés més la recuperació de la mulassa, que si bé podia ser molt majestuosa ja no era adient pels nous temps que es vivien.

Encara que existien uns procediments legals per anar cobrint les vacants, en realitat era la voluntat del bisbe la que tenia la darrera paraula en els nomenaments. Tant si es tractava de canongies de gràcia, com d'oposició, com de presentació. En el seu llarg pontificat, el bisbe Cartaña disposà d'un

capítol totalment al seu gust. Uns, de nou nomenament. Altres, per accés de canongia simple a dignitat. En una tal situació era impensable que es produïssin enfrontaments entre el prelat i el capítol; cosa que en altre temps havia ocorregut.

Entre els que en aquesta època accediren a la canongia hi figuren personalitats ben rellevants, que exerciren un important paper, no només en l'àmbit de la Catedral, sinó en el Bisbat, com també en la societat civil gironina.

L'any 1942, previa oposició, el Dr. Damià Estela obtingué la canongia magistral. Molt jove encara ja era vicerector del Seminari i destacava pel seu clar criteri, per la seva obertura, per la profunditat dels seus coneixements, per la seva comprensió, pel seu sentit social, per la visió de tota la problemàtica eclesiàstica i civil. La seva fidelitat a l'Església era a tota prova. Totes aquestes qualitats feien preveure que en un o altre moment seria promogut a l'episcopat; per això no arribà mai, sens dubte perquè no era considerat políticament afecte a la situació, en unes circumstàncies en què el poder polític intervenia en els nomenaments episcopals.

En morir l'antic rector del Seminari, el Dr. Estela va ser nomenat per substituir-lo; però en els darrers anys en realitat ja portava la responsabilitat del centre docent des del seu càrrec de vicerector.

La labor del Dr. Estela com a conseller de molts aspirants al sacerdoci, capellans i finalment capellans secularitzats, com també entre molts cristians gironins, tant practicants com no practicants, va ser extraordinària.

L'any 1946, també previa oposició, va obtenir una canongia el Dr. Jaume Marquès i Casanovas. Era un home senzill, planer, gran treballador, intel·ligent, estudiós i amb una fina murrieria pagesa. Tenia com a càrrega canonical la responsabilitat de l'arxiu. La seva labor en el riquíssim dipòsit documental va ser ímprova. Realitzà una constant i intensa tasca d'organització i catalogació, modernitzant els fitxers. I sobretot obrí les portes de l'arxiu als investigadors, facilitant el treball de tots els estudiosos que hi acudien. Això va representar una veritable revolució, comparant les facilitats que ell donava amb les restriccions i prevencions de temps anteriors.

Durant una llarga etapa el Dr. Marquès es responsabilitzà del Museu Diocesà.

El Dr. Marquès va estudiar a fons la problemàtica històrica de la seu gironina. Va publicar nombrosos treballs d'història de Girona i les seves comarques. Com a cronista oficial de la ciutat de Girona, va contribuir a l'estudi i la divulgació del passat de la ciutat, de les seves comarques i de la

demarcació diocesana gironina.

A més, el Dr. Marquès exercí amb gran diligència el compromès càrrec de defensor del vincle en el tribunal eclesiàstic.

Després d'unes oposicions una mica accidentades, obtingué una canongia el Dr. Josep M. Noguer Juliol. Sacerdot molt actiu i zelós, va ser l'ànima de l'Acció Catòlica al bisbat. També tingué una notable actuació en l'organització de la Setmana Santa com a consiliari de la Junta de Confraries.

El Dr. Albert Vidal i Cruañas, titular de la canongia lectoral era un biblista de fama reconeguda aquí i arreu. La seva formació en aquesta especialitat era àmplia i profunda i les seves classes al seminari eren magistrals i els treballs de divulgació bíblica i les publicacions especialitzades tingueren un gran predicament.

També formà part del Capítol el Dr. Josep Calzada i Oliveras, el qual destacà com a professor de teologia en el Seminari diocesà. En la càtedra trencà amb la rutina dels llibres de text acudint directament a les fonts. Les seves lliçons protaren un nou aire als estudis teològics del nostre Seminari. També es dedicà a la investigació històrica, i publicà, entre altres, diversos estudis relatius a la Catedral.

El Dr. Josep M. Taberner i Collellmir va exercir llargs anys com a secretari del Bisbat i en morir el Dr. Canadell va accedir de la canongia simple al Deganat del Capítol. El Dr. Esteve Canadell, que havia exercit com a magistral de la Catedral de Tarragona, obtingué posteriorment una canongia a la Catedral de Girona. En arribar el bisbe Cartaña, que ja el coneixia de Tarragona, el tingué com a home d'absoluta confiança; el nomenà vicari general i posteriorment degà del capítol, càrrecs que ostentà fins a la seva mort, ocorreguda l'any 1962.

L'inici del fecund deganat del Dr. Taberner va coincidir pràcticament amb la inauguració del Concili Vaticà II i amb la proximitat de la mort del bisbe Cartaña. Per tant, la gran labor realitzada pel Dr. Taberner ja correspon a una època posterior a la que estem tractant. És més del temps del Concili i del postconcili. Va ser vicari general amb el bisbe Jubany i vicari capitular durant el temps de seu vacant. La seva labor a la Catedral va tenir una gran transcendència, de tal manera que mereixeria un detallat estudi que ultrapassa el que ara estem fent.

Mossèn Llambert Font i Gratacós, abans d'accedir a la canongia amb dignitat de xantre, havia tingut una destacada actuació en la recuperació del patrimoni artístic de la Catedral, en la immediata postguerra. També s'enca-

regà del Museu Diocesà en l'etapa de la recuperació. Exercí després com a mestre de cerimònies de la Catedral i posteriorment obtingué una canongia a Canàries, i finalment, la de Girona amb la dignitat de xantre. Desenvolupà una intensa activitat en el camp catequètic en el nostre Bisbat, i posteriorment ocupà el càrrec de director tècnic del Secretariat Catequètic Nacional, amb residència a Madrid.

El Dr. Josep M. Teixidor i Fontfreda va tenir un paper molt destacat com a mestre de cerimònies. La Catedral de Girona ha destacat des de molt antic com a exemplar en la dignitat del culte. La rigorositat i la perfecció del cerimonial han caracteritzat en culte catedralici gironí.

Secundà amb molta eficàcia la labor del Dr. Teixidor, el beneficiat i després canonge Dr. Genís Baltrons, que el succeí com a Prefecte de cerimònies. Mossèn Genís Baltrons tingué un important paper en la creació i gestió del Museu Capitular. Però la principal part de la seva labor ja correspon a una època posterior.

La tradició que ja tenia la Catedral de la solemnitat dels cultes i de la perfecció ritual, s'accentuà en aquesta època amb el rejuveniment del capítol i amb l'eufòria de pràctica religiosa que des de la postguerra fins a la crisi dels anys seixanta es produí a casa nostra.

També el bisbe Cartaña tingué un gran interès a revitalitzar el culte a la Catedral. Totes les cerimònies se celebraven amb una gran solemnitat i es mantenien viva la tradició que ve marcada en les antigues consuetes.

Els tocs de les campanes eren sovintejats per anunciar tota mena d'actes. En les festivitats més assenyalades el tritlleig omplia l'àmbit urbà, en un temps en què encara no havia arribat a predominar el constant brogit del trànsit motoritzat i la veu del campanar de la seu es feia sentir fins a tots els racons de la ciutat.

Els hàbits canònics eren majestuosos. La sotana morada, el roquet de puntes i brodats. A l'hivern, la capa morada amb la pell d'ermíni blanc; a l'estiu, la muceta de ras vermell. El bonet amb una gran borla de color verd. El Divendres Sant, per l'adoració de la creu, els canonges desfilaven per la via sacra del temple, arrossegant una cua de dos metres de llargada.

Tota aquesta parafernàlia desapareixeria amb la simplificació imposada per les reformes conciliars.

Existia una gran distinció entre canonges i beneficiats. Aquests ocupaven la part més baixa del cor, mentre que els capitulars tenien els seus setials en la part alta, entorn de la cadira episcopal. Els hàbits dels beneficiats eren

més senzills. Fins i tot a la sagristia hi havia una distinció entre l'espai on es revestien els canonges i el destinat als beneficiats.

El tracte de Molt Il·lustre Sr. Dr. no s'oblidava mai en els escrits que se'ls dirigís, o en l'anunci que pronunciarien un sermó o que participarien en un acte de culte.

Quan el bisbe impartia la benedicció tots els fidels, seglars i clergues s'agenollaven; menys els canonges, que es mantenien dempeus i només feien una reverent inclinació.

Totes aquestes distincions han anat desapareixent i durant el pontificat del bisbe Camprodon tots els clergues al servei de la Catedral varen accedir a la categoria de canonge.

Des que deixà d'existir la canònica, on residien tots els capitulars fent vida comunitària, tots ells procuraven habitar el més a prop possible de la Catedral. A la part més alta de la Girona vella s'hi concentraven la Catedral, el palau episcopal, amb la Cúria eclesiàstica; no gaire lluny, el Seminari, i al mateix entorn diversos convents i col·legis confessionals. Amb tota propietat es podia qualificar com el barri levític.

Encara en aquesta època que estem contemplant eren ben pocs els capitulars que residien a l'esquerra de l'Onyar. Els que tenien càrrecs de govern al Seminari residien al mateix centre docent. Els que havien estat familiars del prelat continuaven vivint al palau episcopal. Algun tenia el seu habitatge a la Sagrada Família. Als carrers de Bellmirall, Claveria, Força, Carreras Peralta, plaça de la Catedral, s'hi trobaven pisos de canonges.

En els inicis d'aquest període que estem contemplant, el Capítol es mostrava molt tancat al que considerava impropï de la dignitat de la Catedral o ingerència externa o desatenció per la seva preeminència. A mesura que anaren incorporant-se nous elements amb un esperit més jove i uns criteris més oberts, la posició corporativa anà evolucionant.

Era costum en alguns llocs que les nenes que dintre l'any havien fet la seva primera comunió assistissin a la processó de Corpus. Això, a la Catedral no s'admetia. Un any la processó era a punt de sortir i un bon grup de nenes hi eren disposades a participar-hi; però es veieren obligades a retirar-se a causa de la rotunda negativa capitular a acceptar la seva presència.

Sí actuava en el temple una massa coral mixta; els homes podien cantar des del cor, però les cantants femenines s'havien de situar als bancs destinats als fidels en general.

En certa ocasió es va fer constar en acta que era improcedent que algu-

na església toqués a Glòria abans que ho fes la Catedral, el Dissabte Sant.

L'any 1941 el Capítol de la basílica de Roncesvalles sol·licità autorització per reproduir el baldaquí de la Catedral de Girona. En aquest cas el Capítol es mostrà ben disposat i només exigí –com és molt natural– que l'original no patís cap desperfecte en obtenir-se el motlle.

L'any 1947, el Cercle Artístic organitzà una exposició d'art sacre antic. No podia faltar-hi una representació del tresor catedralici i se'm demanà l'aportació. La primera reacció va ser de total negativa. Després d'insistents gestions i de la intervenció favorable del bisbe Cartaïà, les peces sol·licitades pogueren sortir de la Catedral per figurar a l'exposició.

També costà obtenir l'aquiescència capitular per celebrar-hi concerts d'orgue. Per aconseguir-ho, els membres de la Junta del Cercle Artístic acudiren primerament al prelat i, amb la porta ja mig oberta, visitaren un per un tots els capitulars per obtenir el seu vot afirmatiu, i així, l'autorització de la corporació.

Però encara s'exigí que l'audició musical tingués un caràcter pastoral. A la mitja part del concert, un capitular pronunciava un breu sermó que justificava la celebració. Més endavant ja els concerts foren acceptats amb complaença i sense necessitat de disfressar-los.

Superats els temps de més penúria i ja rejuenit el Capítol, es plantejà l'execució d'obres no imprescindibles, però que enriquirien el monument i representarien un pas important en la per definició mai acabada "obra de la seu". En aquestes empreses el bisbe Cartaïà hi tingué un paper molt important, i fins i tot, determinant.

Primerament es projectà l'acabament de la portalada dels Apòstols. Lamentablement, aquell primer projecte no s'executà, i es deixava així oberta la possibilitat que molts anys més tard es realitzés la desafortunada solució que ara tenim.

En canvi va ser molt encertada la determinació de donar un acabament molt digne a la façana principal. L'any 1959 es construí la sèrie de finestrals que rematen aquella façana, que abans presentava un aspecte deplorable i impropï del monument a què pertany. L'obra es va realitzar d'acord amb el projecte original de Pere Costa, del segle XVIII, projecte que es conserva a l'arxiu capitular.

Després del Concili, amb totes les reformes i transformacions que ha comportat, amb la crisi de vocacions i de pràctica religiosa, la situació del personal al servei de la seu ha canviat considerablement. S'han simplificat els

hàbits i ornaments. S'ha fet més planer el tracte i la condició social. S'han trencat moltes barreres. S'han abreujat moltes celebracions i moltes altres han estat suprimides. Els temps han canviat en tots els ordres de la vida i també ha afectat la problemàtica del Capítol de la Catedral de Girona.